

Modtager(e):

Medlemmerne af kontaktforum

**Resumé af 2. møde i kontaktforum, torsdag den 25. august 2016
på Dansk Dekommissionering, inklusive kommentarer (i kursiv)
modtaget per 22. september 2016**

Til stede:

Repræsentanter for borgergrupper:

Bent Dyrberg, MORADS – Foreningen mod radioaktivt affald i Skive
Piet Jansen, Veddelev Grundejerforening/Risø borgergruppen i Roskilde
Bendy Poulsen, Thyholmgruppen mod Atomaffald
Bodil Waagensen, Lolland mod Atomaffald

Repræsentanter for miljøorganisationer:

Sine Beuse Fauerby, Danmarks Naturfredningsforening
Tarjei Haaland, Greenpeace Danmark
Niels Henrik Hooge, NOAH Friends of the Earth Denmark

Repræsentanter for Kommunernes Landsforening:

Ulla Catrine Brinch, Fredensborg Kommune

Danske Regioner

Morten Sørensen

De Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS):

Merete Binderup
Peter Gravesen

Dansk Dekommissionering:

Ole Kastbjerg Nielsen
Heidi Sjølin Thomsen

De nukleare tilsynsmyndigheder:

Poul Erik Nystrup, Beredskabsstyrelsen
David Garf Ulfbeck, Strålebeskyttelse i Sundhedsstyrelsen (SIS)
Rikke Harlou, Strålebeskyttelse i Sundhedsstyrelsen (SIS) (observatør)

Styrelsen for Videregående Uddannelser:

Merete Storr-Hansen
Ingeborg Marie Ellern Nielsen
Kristoffer Brix Bertelsen (referent)

Afbud:

Anders Christiansen, Teknik & Miljø, Kommunernes Landsforening

23. september 2016

Styrelsen for Videregående
Uddannelser
Direktionssekretariatet

Bredgade 43
1260 København K
Tel. 7231 7800
Fax 7231 7801
Mail uds@uds.dk
Web www.ufm.dk

CVR-nr. 3404 2012

Sagsbehandler
Kristoffer Brix Bertelsen
Tel. +45 7231 8876
Mail kbbs@uds.dk

Ref.-nr. 16/008703-18

Mødet var indkaldt med følgende dagsorden:

1. Gennemgang af dagsorden m/ eventuelle tilføjelser
2. Opdatering af status i sagen
3. Orientering om nedsættelse af det uvildige ekspertpanel
4. Præsentation af konsulentrapport om sikkerhed, drift og økonomi for en dansk mellemlagerløsning for radioaktivt affald
5. Diskussion: Sammenligning af risici og omkostninger for slutdepot og mellemlager skal gerne sammenligne reelle og relevante optioner
6. Eventuelt

Ad 1. Gennemgang af dagsorden m/ eventuelle tilføjelser

Merete Storr-Hansen (MSH) bød velkommen til mødet og beklagede den sene udsendelse af den af COWI A/S udarbejdede rapport om sikkerhed, drift og økonomi ved en mellemlagerløsning. Der var enighed om, at rapportens resultater ville blive præsenteret på mødet, mens en egentlig drøftelse af rapporten udsættes til mødet i oktober, hvor alle har haft mulighed for at læse rapporten i detaljer.

Styrelsen for Videregående
Uddannelser

MSH orienterede om, at specialkonsulent Rikke Harlou fra Strålebeskyttelse, Sundhedsstyrelsen (SIS) deltog som observatør i dagens møde i sin egenskab af sagsbehandler på dekommissioneringsområdet.

Der var ikke modtaget indsigelser fra kontaktforum mod pressens tilstedeværelse på dagens møde. Der var udsendt invitationer til journalister fra otte medier, der hen over sommeren havde vist særlig interesse for rapporten fra COWI A/S. Danmarks Radio Bornholm og TV2 Bornholm var til stede under mødet.

Der var ikke tilføjelser til den endelige dagsorden af 22. august 2016.

Ad 2. Opdatering om status i sagen

MSH gav status på sagen og processen efter afslutningen af mellemlagerundersøgelserne. Studiet af kriterier for lokalisering af et mellemlager samt delstudiet af socioøkonomiske forhold af betydning for beslutning om den langsigtede løsning forventes at foreligge i november 2016. Herefter udarbejder den tværministerielle arbejdsgruppe en samlet rapport til uddannelses- og forskningsministeren inden udgangen af 2016. Det videre forløb i sagen beror på ministerens stillingtagen til den efterfølgende politiske proces i 2017.

Ole Kastbjerg Nielsen (OKN) orienterede om, at Dansk Dekommissionering havde etableret en international faglig gruppe til rådgivning i sagen med følgende eksperter:

- Ewoud V. Verhoef, direktør for det nederlandske mellemlager, [COVRA](#)
- Johan Swahn, sekretariatschef i det svenske [Miljöorganisationernas Kärnavfallsgranskning \(MKG\)](#)
- Fredrik Vahlund, projektleder i [Svensk Kärnbränslehantering AB](#)
- Trond Bøe, afdelingsleder i det norske [Institutt for Energiteknikk \(IFE\)](#) (deltager indtil udgangen af 2016).

Ad 3. Orientering om nedsættelse af det uvildige ekspertpanel

Kristoffer Brix Bertelsen (KBBS) orienterede om det uvildige ekspertpanels sammensætning og nævnte, at indstillingen fra Det Frie Forskningsråd var blevet fulgt

uden ændringer. Panelet var efterfølgende blevet udvidet fra fem til seks medlemmer ved udpegning af professor Peter Pagh, Det Juridiske Fakultet ved Københavns Universitet, til at dække området miljølovgivning. Panelet har allerede modtaget flere spørgsmål, som vil blive besvaret inden udgangen af august 2016. Spørgsmål og svar vil blive offentliggjort løbende på panelets hjemmeside: <http://ufm.dk/aktuelt/temaer/deponering-af-radioaktivt-affald-i-dk/det-uvildige-ekspertpanel-1>. Her findes også informationer om panelets medlemmer og arbejdsform.

Ad 4. Præsentation af konsulentrapport om sikkerhed, økonomi og drift for en dansk mellemlagerløsning for radioaktivt affald

Heidi Sjølin Thomsen (HST) gav en teknisk gennemgang af rapporten fra COWI A/S, se: http://ufm.dk/aktuelt/temaer/deponering-af-radioaktivt-affald-i-dk/kontaktforum/teknisk_gennemgang_af_cowi-delrapport_25aug2016-2.pdf. En engelsk udgave af rapporten er under udarbejdelse og vil blandt andet blive omdelt til den internationale faglige gruppe.

Styrelsen for Videregående
Uddannelser

Rapporten beskriver en mellemlager-organisation, herunder kompetenceopretholdelse, i et 100-års perspektiv.

Kontaktforum spurgte til, om det beskrevne anlæg ville kunne opbevare tailings (skærver fra uranudvindingsprojekter fra 1970'erne og 1980'erne), som i dag bliver opbevaret i to særlige bassiner på Dansk Dekommissionering. HST svarede, at et mellemlager vil kunne varetage opbevaring af tailings, men opbevaringen vil i givet fald fortsat skulle ske i særlige bassiner, som skal etableres i tilknytning til et mellemlager.

En egentlig diskussion af rapporten vil finde sted på kontaktforums møde den 14. oktober 2016.

Ad 5. Diskussion: Sammenligning af risici og omkostninger for slutdepot og mellemlager skal gerne sammenligne reelle og relevante optioner

Punktet var foreslået af Peter Haag, Bornholm mod Atomaffald. Der var udarbejdet et oplæg til punktet, se: http://ufm.dk/aktuelt/temaer/deponering-af-radioaktivt-affald-i-dk/kontaktforum/16-008703-19-bilag-3_-_oplæg-til-diskussion-powerpoint-præsentation-10128937_1_1.pdf.

På baggrund af oplægget diskuterede kontaktforum mulighederne af at gennemføre en sammenligning af slutdepot og mellemlager på grundlag af en analyse af best-case og worst-case scenarier i relation til sandsynligheden for forskellige risici og omkostningstyper. En sammenligning er vanskelig som følge af, at bestemmelse af sandsynlighed for forskellige risici og omkostninger forudsætter en viden om projekteringsdetaljer for begge løsningstyper, som ikke haves på dette stade af processen.

I forlængelse af denne diskussion præsenterede David Garf Ulfbeck (DGU) en oversigt over de sikkerhedsmæssige krav, som en løsning uanset art skal leve op til, se: http://ufm.dk/aktuelt/temaer/deponering-af-radioaktivt-affald-i-dk/kontaktforum/langsigtet_loesning_for_dansk_radioaktivt_affald-krav_til_sikkerhed_25aug2016-1-1.pdf.

Processen for vurdering af sikkerhed forudsætter, at der vælges en anlægstype, som kan gøres til genstand for forstudier, der skal vise, om anlægget kan leve op til overordnede kriterier for sikkerhed i form af dosisbindinger (den maksimalt acceptable påvirkning). Det er i denne sammenhæng et myndighedskrav, at den forventede faktiske påvirkning er betydeligt lavere end de fastsatte dosisbindinger.

Når der er dokumentation for, at den valgte løsning vil overholde de overordnede kriterier for sikkerhed, kan der arbejdes videre med de mere detaljerede endelige sikkerhedskrav, den såkaldte safety case. Anlægget sættes ikke i drift, før alle driftsbetingelser er opfyldt.

I driftsfasen skal der føres løbende tilsyn med anlægget, herunder periodevis vurdering af sikkerheden, ligesom der skal udvikles betingelser for afvikling og lukning af anlægget.

På spørgsmål fra kontaktforum oplyste DGU, at der findes en plan for afvikling af Dansk Dekommissionering i *Betingelser for Drift og Afvikling af Dansk Dekommissionering*, se: <https://sundhedsstyrelsen.dk/da/straalebeskyttelse/nukleare-anlaegatomanlaeg/~media/CA52C79CF0364691835C3402DoCo87AE.ashx>.

Styrelsen for Videregående
Uddannelser

Ad 6. Eventuelt

Piet Janssen (PJ) bad under dette punkt om, at kontaktforum på sit næste møde diskuterer de beholdninger af tailings og uranmalm, som i dag opbevares på Dansk Dekommissionering, med henblik på belysning af miljøforhold og tidsplaner for håndtering af beholdningerne. PJ ønskede at få belyst, om al toksicitet ved beholdningen er blevet vurderet.

Tarjei Haaland (TH) spurgte til håndteringen af NORM-affald (affald med indhold af naturligt forekommende radioaktivt materiale, typisk fra olie-gas industrien og energisektoren) og nævnte, at der i tilfælde af udvinding af skifergas kan blive tale om en mængde lavradioaktivt affald i form af uran-holdige alunskifer-borespåner, der med middelantagelser for det skønnede antal vandrette borer og borelængde kan blive mere end 20 gange større end mængden af det lav- og mellemaktive affald fra Risø. DGU svarede, at SIS ikke kan anvise løsninger på håndtering af NORM-affald, og at der udestår en afgrænsning af affaldsmængderne, ansvar for håndtering og ansvar for en langsigtet løsning, herunder krav til sikker håndtering og lagring eller deponering.

MSH bemærkede, at ansvaret for tilsynet med håndtering af NORM-affald ud over beholdningerne af tailings på Dansk Dekommissionering ligger i Sundheds- og Ældreministeriet, og dette NORM-affald skal derfor ikke håndteres i kontaktforum, men er et anliggende for de relevante operatører og tilsynsmyndigheden (SIS).
[Teksten i dette afsnit er justeret efter kommentarer fra Piet Jansen og David Garf Ulfbeck.]

Mødet blev afsluttet med rundvisning på Dansk Dekommissionerings lagerfaciliteter. Kontaktforums 3. møde finder sted fredag den 14. oktober 2016 i København.

Kristoffer Brix Bertelsen